

Západočeská univerzita v Plzni

Pedagogická fakulta

Katedra Výtvarné kultury

Diplomová práce

Vzpomínky na dětství

Justina Mastná

Učitelství uměleckých odborných předmětů pro SŠ

Vedoucí Diplomové práce: MgA. a Mgr. Stanislav Poláček

Plzeň 2012

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen pramenů citovaných v příložené bibliografii.

Nemám závažný důvod proti užití tohoto díla ve smyslu §60 Zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

V Plzni dne.....

.....

Poděkování:

Chtěla bych na tomto místě poděkovat zejména vedoucímu své diplomové práce MgA a Mgr. Stanislavu Poláčkovi za odborné vedení, věcné připomínky a cenné rady při zpracování této práce.

Dále děkuji všem, kteří mě podporovali.

V Plzni dne .....

.....

OBSAH

Anotace	7
1. Úvod	8
1.1 Smysl života a vnímání světa	8
1.2 Dětství a dospělost.....	9
1.3 Děti a rodiče	9
1.4 Výtvarný projev dítěte	10
1.5 Výchova dítěte	11
1.7 Má nejranější vzpomínka	13
1.8 Citáty	14
1.9 Sigmund Freud – úloha dětství v psychoanalýze člověka	13
1.10 Otec zapomíná – novinový článek	14
2. Proč tohle téma	16
2.1 Hledání	17
2.2 Nalezení	18
3. Inspirace	19
3.1 Nahota v umělecké tvorbě	19
3.2 Můj vztah k nahotě	20
3.3 Výtvarné styly	21
4. Návrhy	22
5. Technika	24
6. Realizace – finální verze	27
6.1 Čerňovice	27
6.2 Ejpovice	28
6.3 Šipka v Medulinu	28
6.4 Malý Lošinj	29
6.5 Hřešihlavy	30
6.6 Pihy	30
6.7 Murter	31
7. Didaktická část	33
7.1 Návrhy vyučovacích jednotek	33
7.1.1 Pinholova komora a věci mého dětství	34
7.1.2 Fotograf - kolorista.....	36

7.1.3 Koláž ze vzpomínek.....	38
7.1.4 Krajina mého srdce.....	40
7.1.5 Příšera v nás	41
8. Shrnutí	44
Použitá literatura a prameny.....	45
Obrazová příloha	46
Zdrojová foto a návrhy	46
Finální cyklus	48

Anotace

Ve své diplomové práci Vzpomínky na dětství jsem snažila zachytit mnohdy již prchavé a téměř zapomenuté prožitky z mládí a formou malby je ztvárnit tak, jak jsem je vnitřně prožívala v dětství. Současně jsem snažila o pohled s odstupem času, tedy dnešními, dospělými očima.

V teoretickém úvodu se zamýšlím nad úlohou dětství v životě člověka jako nejdůležitějšího období v procesu utváření morálních a charakterových vlastností a ze kterého si odnášíme více vzpomínek, než z ostatních období našeho života. V neposlední řadě jsem se snažila i vyzdvihnout rozdílnost vidění myšlenkového světa dětí a dospělých.

Annotation

In my dissertation 'Childhood Reminiscence' I recall my evanescent and deep embedded memories. This inner child experience and feelings are projected into several paintings. At the same time I try to see them from a concurrent adult point of view. In the opening I contemplate about the role of childhood as a determining period in one's life where the personality is being created.

Also I tried to point out the difference between child and adult spiritual world.

1. Úvod

Úvod své diplomové práce na téma Vzpomínky na dětství se pokusím pojmut jako zevrubné zamyšlení nad životem člověka, nad jeho smyslem, nad úlohou dětství v procesu utváření charakteru a morálních hodnot každého jednotlivce, nad důležitostmi zdravě fungující a úplné rodiny. Většina názorů na toto téma, tak jak je zde prezentuji, vychází z mých osobních zážitků. K teoretickým závěrům, ke kterým tu docházím, jsou pak podloženy vlastní životní zkušenosti. Pohled na úlohu dětství v životě člověka byl a je různý v závislosti na historické epoše a vývojové úrovni společnosti, v níž se jedinec narodil. Proto netvrdím, že mé úsudky jsou jediné správné, ale jelikož jsou podložené osobním prožitkem v této době a v této společnosti, jsou v souladu s mým nejhlubším přesvědčením a korespondují s mým současným viděním světa.

1.1 Smysl života a vnímání světa

Obecně zažitý smysl života v celé jeho biologické rozmanitosti je bezesporu zachování rodu, tudíž rozmnožování. V celé přírodě pozorujeme rozličné formy života jak v rostlinné, tak v živočišné říši a nejroztodivnější, ale vždy důmyslné a dokonalé, ať pohlavní či bezpohlavní, způsoby rozmnožování. Co se týká člověka, je prvním vývojovým tvorem, kterému byl dán dar přemýšlení a svobodné vůle. Není tudíž řízen jen pudy a instinkty, jako všichni pod ním. Tento dar nám umožňuje posuzovat, vyhodnocovat či porovnávat události v našich životech, prostě určuje naše chování a jednání. Zároveň nám však dává možnost vnímat život v časové kontinuitě, kterou vnímáme jako minulost, přítomnost, budoucnost. S tím souvisí i možnost ukládat vzpomínky na události, které jsme prožili a které nás nějakým způsobem natolik ovlivnily, že jsme si je podvědomě uložili ve své paměti. Náš mozek, jako hlavní nástroj hmotného těla, nám ale umožňuje i jiné než rozumové hodnocení životních situací. Našich pět hlavních smyslů doplňuje ještě cit, který by měl být v ideálním případě s rozumem v rovnováze. Pomocí něho pak vnímáme svět poněkud odlišným způsobem. Jsou to naše emoce, pocity a mj. i smysl pro krásu. To už se dostáváme do oblasti umění, které vzniká právě pro to, aby působilo na naše city. A je už jedno, jestli se jedná o zvuky, barvy či tvary. Kvalita a duchovnost uměleckého díla se posuzuje právě podle hloubky emocí, které v nás vzbuzuje a které nás navíc nějakým způsobem evokují

k přemýšlení, k zamýšlení se nad sebou a tím nepřímo podněcují naši změnu. Právě umělci mohou mít složku citu ve svých životě nadřazenou složce rozumové, proto jejich bouřlivé životy, jak je doloženo i z životopisů některých slavných osobností, bývají rozhárané, plné citově neuspořádaných vztahů a nejrůznějších excesů. Za to jejich díla, do kterých vložili všechnu svou energii a byla tvořena s entuziasmem, mají sílu dodnes a mnohdy se stala nesmrtelná a ceněná právě pro svoji expresi, pro svoji opravdovost. Jen namátkou bych jako příklad zmínila jména jako jsou Vincent Van Gogh ve výtvarné oblasti, Jim Morrison v hudbě, či francouzští prokletí básníci v literatuře, našlo by se ale mnoho a mnoho dalších.

1.2 Dětství a dospělost

Dětství bývá povětšinou vnímáno jako krásné a bezstarostné období života, kdy hlavní existenční starosti, jako je starost o stravu, bydlení, oblečení apod. leží na rodičích a blízké rodině. S tím lze samozřejmě jen souhlasit, ale jen v té rovině, kdy se na období dětství díváme z pohledu dospělého člověka, tedy jakoby zpětně. Myslím, že viděno očima dítěte prožíváme v raném věku stejné radosti i starosti, stejné nadšení či frustrace, stejnou náklonnost i odpor, stejné štěstí i bolest jako dospělý člověk, jen to vnímáme na úrovni svého vývoje, ale stejně opravdově. Stačí se podívat na reakci dítěte, když se mu něco líbí či nelíbí, jak reaguje, jak svým usilovným pláčem dává najevo nesouhlas, nebo naopak svým smíchem projevuje svou radost. Události, kterými dítě prochází, a které se nám dospělým zdají "malicherné", jsou pro něj stejně důležité jako jakákoli událost v životě dospělého jedince. Myslím, že je ke škodě věci, že ne vždy bereme stejně vážně problémy své a svých dětí. Každý si ve svých vzpomínkách určitě neseme z dětství i takovou vzpomínku, kdy jsme byli zůstali nepochopeni "dospělým" světem. Vesměs si ale povětšinou neseme do dalšího života vzpomínky pěkné a na své dětství vzpomínáme s tak trochu příjemnou nostalgií.

1.3 Děti a rodiče

Narození dítěte je pro každého rodiče zcela mimořádnou událostí a vážou se k ní jedinečné a nezapomenutelné vzpomínky po celý zbytek života. Dítě přichází do života rodičů a rázem změní jejich hodnotový žebříček. Co platilo dosud, začíná se

přehodnocovat, objevují se nové, dříve nepoznané pocity a situace, zásadně se mění životní priority. V obecné rovině se dá říci, že dítě završuje posvátné poslání ženy-matky, naplňuje se nejsilnější ze základních živočišných instinktů, totiž mateřský pud. Dává tak podnět ke vzniku snad nejpevnějšího existujícího citového vztahu, pevného pouta mezi matkou a dítětem. Mluvím samozřejmě o rodině a rodičovství v ideálním případě, všichni dobře víme, že tomu je mnohdy bohužel jinak. To ale není předmětem mé úvahy.

Dítě přichází na svět, jeho čistá a neposkvrněná duše je připravena vnímat a přijímat všechny životní vjemy a ukládat je do svého vědomí a podvědomí. Napadá mi zde přirovnání k čistému listu papíru, jakémusi "pijáku", který je připraven nasávat a ukládat do sebe vše, s čím se setká. Jelikož ve své čistotě a jednoduchosti myšlení nedokáže ještě rozlišovat, jsou tady ti bezprostředně nejbližší, tedy rodiče, aby dítě vedli a "čistý list papíru" postupně začali zaplňovat. Výchova dítěte v raném věku vytváří základní návyky a morální hodnotové žebříčky pro zbytek života. Mám na mysli hlavně rozlišování dobra a zla, kdy např. formou pohádek, kde bývají tyto atributy zobrazeny jednoduše a na konkrétních postavách, je dítě vnímá, vyhodnocuje a ukládá ve svém vědomí - myslí. Začíná si tak již od raného mládí vytvářet platformu pro možné pozdější vzpomínky, které si nyní ještě neuvědomuje, ale později se k nim bude vědomě či nevědomě vracet. Zpravidla to bývají takové, které ho nějak silně emočně ovlivní, ať v pozitivním či negativním slova smyslu. O těch negativních, které dávají podnět pro vznik pozdějších traumat, se pak více dotknu v kapitole věnované Sigmundovi Freudovi a jeho psychoanalýze.

1.4 Výtvarný projev dítěte

V nejranějším věku dává dítě najevo okolnímu světu co se mu líbí a co ne svým bezelstným smíchem či upřímným pláčem, vyjadřuje tak navenek své pocity opravdově a bez přetvářky. V další fázi, kdy má již rozvinutější motoriku, začíná se dítě projevovat i výtvarně. *Kresba je pro něj důležitá jako prostředek vyjádření sebe sama. Často dítě prostřednictvím kresby vyjádří pocity a myšlenky, které by ještě nebylo schopné popsat slovy. Proto kresby využívá psychologie při určování úrovně psychického a intelektuálního vývoje.*¹

---

¹ Zdroj: <http://www.babyonline.cz/vyvoj-ditete/vyvoj-detske-kresby>

Dítě začíná kreslit postavy či věci, které mu uvázly v paměti a teď je svým způsobem snaží prezentovat okolnímu světu. Bývají to projevy z dospělého pohledu veskrze naivní a jednoduché, ale pro život dítěte hrají důležitou roli. Dítě si tak podvědomě vytváří výtvarné cítění a mj. vypovídá i o jeho rodičí se osobnosti. Rodiče či jiný "divák" mohou v této fázi již rozpoznat vrozené vlohy či talent, který pak mohou u dítěte vhodnou formou vedení rozvíjet.

1.6 Výchova dítěte

Rodiče hrají v životě každého člověka tu nejdůležitější roli a zejména pak v dětském věku. Ač každá společnost, skupina, či jednotlivec preferuje ve své rodině obvykle tu společensky běžnou a historicky zažitou formu výchovy svých dětí, kterou je připravuje pro budoucí život podle svého nejlepšího přesvědčení, představuje podle mého názoru nejsilnější motivační složku ve výchově vlastní příklad chování rodičů. Ač si to ke škodě věci dospělí málokdy připouštějí či dokonce se tomu dokonce brání, tento fakt nezmění. To, co dítě vidí u rodičů, to přebírá za vlastní žebříček hodnot, protože nic jiného nezná, je to pro něho naprosto normální, přirozené. Dobře jsem si to uvědomila, když se před nedávnem ptali jednoho mladého chlapce v nějakém publicistickém pořadu v televizi, kdy na otázku redaktora "co bude dělat a čím by se chtěl živit až bude dospělý?" odpověděl bez přemýšlení, že "bude chodit na úřad pro sociální dávky jako táta". Chlapci samozřejmě nelze nic vyčítat či ho jakkoli jinak odsuzovat, jen to uvádím pro ilustraci, jak důležitý je příklad chování rodičů. Bohužel mám pocit, že si tuto skutečnost rodiče často ani neuvědomují a proto to vypadá jak to vypadá. Projevem tohoto stavu jsou pak výčitky rodičů vůči svým dětem, aniž by si sami připustili, že jsou to vlastně oni, kdo je svým chováním, svým příkladem více či méně deformovali a utvářeli jeho nynější chování a postoje. Platí to samozřejmě ale i opačně, v kladném slova smyslu. Myslím, že tato výchovná linie vlastního příkladu se táhne všemi vývojovými stádii v dějinách lidstva. Lidová moudrost tuto pravdu zachytila ve rčení: "Jak se chováš dnes ke svým rodičům, tak se jednou budou chovat tvé děti k tobě". Ve všem hrají roli vzpomínky na rodiče a jejich chování.

1.7 Má asi nejhranější vzpomínka

Každý máme vzpomínky na dětství. Něco si pamatujete lépe, něco hůře a o něčem máme jenom jakýsi vzdálený náznak vzpomínky, o které si myslíme, že se snad ani nestala. Jakoby jí jen tušíme. Jen mlhavě se nám vybaví nějaký obraz něčeho, o čem jsme ani nemuseli tušit, že je to právě vzpomínka z raného dětství. Nepamatujeme si, konkrétní události, které bychom mohli převyprávět, ani všechny souvislosti, ale vybavují se nám zejména jakési momenty, útržky nebo spíše jen pár sekundové filmy či obrazy „něčeho“, které jsou často spjaty s jen nějakými vnitřními pocity, např. libostí či nelibostí, veselostí, láskou, strachem apod. Ač bývají někdy velmi zastřené a neznatelné, mohou se nám v budoucím životě více či méně při různých příležitostech vybavit.

Například si pamatuji pohled do nějaké místnosti, kde sedí starý pán u stolu a nějaká paní myje nádobí a stoupá si na židli aby dosáhla do nějaké skříňky nad kuchyňskou linkou. Dokážu tu místnost docela přesně popsat. A můj pocit je z toho velmi kladný, hlavně z toho pána, z té paní cítím trochu lítosti. Jde o vzpomínku, kterou mi později osvětlila moje matka. Přesně takhle to prý vypadalo u jejích prarodičů na chatě, ale ti zemřeli, když mi ještě nebyli ani dva roky.

V dospělosti si pak již jen útržkovitě umíme oživit vzpomínky či emoce, které se k oněm událostem vázaly. Jako batolata, nebo malé děti neznáme ani slova, kterými bychom „ty věci“ pojmenovali. Zůstává pouze otisk, obrazová vzpomínka a s ní spjatý pocit.

Čím jsme starší, tím jsou vzpomínky na mládí častější. To, jaké máme dětství, ovlivňuje celý náš život.

1.8 Citáty slavných o mládí

Ráda bych na tomto místě zmínila i některé další citáty světových nesmrtelných velikánů, které mě oslovily a které korespondují i s mým pohledem na toto téma:

Každý den je malý život - každé probuzení a vstávání je malé narození, každé čerstvé jitro je malé mládí, každé uléhání a usínání je malá smrt.

Arthur Schopenhauer

Mládí by bylo mnohem pěknější, kdyby se objevilo v pozdějším věku.

Bertrand Russell

A přece je to krásné, když člověk vzpomíná, jak byl hloupý v mládí.

Romain Rolland

Děti musejí snášet hloupostí dospělých, dokud nejsou dost veliké, aby je opakovaly.

Jean Anouilh

Dospělí sami nikdy nic nechápou a děti to hrozně unavuje, stále a stále jim něco vysvětlovat. Děti musí být k dospělým hodně shovívavé.

Saint Antoine De Exupéry

Děti rozumění svým rodičům právě tak málo jako rodiče svým dětem.

Ruth Rendellová²

1.9 Sigmund Freud – úloha dětství v psychoanalýze člověka

Osobitého a ve své době naprosto převratného pohledu na dětství a jeho úlohy v životě se dotkl i legendární zakladatel psychoanalýzy lékař-neurolog Sigmund Freud (nar. 1856 v Příboru na Moravě). Šíře jeho prací na téma psychologie člověka je neskutečně široká, dívá se na něj a jeho emoční svět ze všech možných úhlů, jeho myšlenky se dodnes znovu a znovu hodnotí. Ač ve své době nezřídka nepochopen, dnes se staly jeho myšlenky jakýmsi synonymem pro hloubkovou analýzu duševních stavů člověka.

Jako první upozornil na důležitou úlohu v dětství prožitých událostí, které mohou v určitých případech zavdat příčinu pro vznik pozdějších traumat. Pro dokreslení si zde dovoluji uvést krátkou a sestříhanou ukázkou z rozboru jeho díla profesorem 3. lékařské fakulty Univerzity Karlovy Cyrilem Höschlem, která v roce 2006 vyšla ve sborníku "150 let od narození Sigmunda Freuda" pod názvem "Význam Freuda pro současnou medicínu" v kapitole „Traumatické zkušenosti“:

---

² Zdroj: <http://citaty.net>

Další, současnou vědou potvrzenou oblastí, kterou Freud rozpracoval, je vztah mezi různými duševními poruchami (deprese, posttraumatická stresová porucha, úzkostné poruchy aj.) a traumatickou zkušeností, ať už v útlém dětství nebo později v dospělosti. Freudova představa patogenity raných traumat znovu ožívá dnes, kdy se ukazuje, že vleklý stres v dětství (týrané děti, zneužívané děti, zanedbávané děti), popř. dlouhodobě subdominantní postavení v nepříznivém prostředí, je významným rizikovým faktorem v rozvoji deprese v dospělém věku.³

1.10 Otec zapomíná - Dal Carnegie

Na úplný závěr úvahy o životě a dětství bych ráda připojila stať z knihy amerického autora Dala Carnegieho „Jak získávati přátele a působiti na lidi“. Prvně vyšla v USA již v roce 1936, ale s úspěchem se po celém světě vydává dodnes. Časem rozhodně neztratila na aktuálnosti, ba právě naopak. V dnešní době rychlých změn a civilizačních tlaků často zapomínáme na svět kolem nás a zejména pak na své nejbližší, tedy děti. Ráda bych tímto článkem ilustrovala právě takový "nadčasový" příklad mezi otcem a synem:

Než někdy zase začnete kritizovat své děti, přečtěte si klasickou stať amerického žurnalistu otištěnou v časopise People's Home Journal Digest po názvem - Otec zapomíná a jejímž autorem je novinář W. Livingston Larned

Poslouchej, synku: Vyprávím to, zatímco ty zde spíš, ručku skrčenou pod bradou a světlé kučery jsou přilepené na tvém zpoceném čelíčku. Sám jsem se vkradl do tvého pokoje. Zrovna před chvilkou, když jsem si v pracovně četl noviny, mnou projela vlna výčitek. S pocitem viny jsem přišel k tvé postýlce. A myslel jsem na toto, synku: Byl jsem na tebe příkrý. Vynadal jsem ti, když ses oblékal do školy, že ses po umytí sotva dotkl ručníkem svého obličeje. Volal jsem tě k zodpovědnosti za to, že sis nevyčistil boty. Vztekle jsem reagoval, když jsi některé své věci rozházel po podlaze. U snídani jsem také na tobě hledal chyby. Něco jsi polil. Drobky ti padaly mimo talíř. Dával jsi lokty na stůl. Máslo na chleba sis na- mazal moc tlustě. A když sis začal hrát a já jsem se chystal

---

³ HOSHL, Cyril: Význam Freuda pro současnou medicínu. IN *Sborník referátů z teoretického semináře „150 let od narození Sigmunda Freuda“ pořádaného centrem pro ekonomiku a politiku v Praze*. Praha: CEP. Ekonomika, právo, politika č. 51. 2006.

Dostupné na: <http://cepin.cz/cze/prednaska.php?ID=717&PHPSESSID=81606d0c09493471616a>.

na vlak, obrátil ses, zamával mi a volal „ahoj, táto". Já jsem se zamračil a odpověděl: „Dej ramena dozadu!" . A celé to začalo nanovo odpoledne. Když jsem přicházel domů, sledoval jsem tě, jak klečíš a hraješ kuličky. Měl jsi v ponožkách díry. Ponižil jsem tě před kamarády, když jsi musel kráčet přede mnou domů. Ponožky stojí peníze - a kdyby sis je musel kupovat sám, byl bys na ně opatrnější! Představ si to, synku - to ti řekne vlastní otec!

Později - pamatuješ - když jsem si četl v pracovně, jsi přišel plaše, se zraněným pohledem v očích. Když jsem přes noviny vzhlédl, netrpělivý, že mě rušíš, zaváhal jsi u dveří. „Co chceš?" vyštěkl jsem.

Neřekl jsi nic, jen jsi rychle přicupital, objal mne pažemi a dal mi pusu. A tvé malé paže se přitiskly s citem, kterému snad sám Bůh dal rozkvést ve tvém srdci a který překoná i chlad a uvadlost. A pak jsi odešel, klapaje po schodech.

Ano, synku, krátce poté mi noviny vypadly z rukou a přeběhl mě horečnatý mráz. Co jsem si to navykl? Hledat chyby, napomínat - tím jsem se ti odměňoval za to, že jsi chlapec. Ne proto, že bych tě nemiloval; ale proto, že jsem vyžadoval příliš mnoho od tvého mládí. Měl jsem na tebe stejný metr jako na sebe.

A přitom máš tolik hezkých a dobrých vlastností. Tvé srdéčko je velké jako svítání nad rozlehlým pohořím. Ukázals to svým přirozeným impulsem rozběhnout se a dát mi pusu na dobrou noc. Nic víc se toho večera nestalo, synku. Přišel jsem ve tmě ke tvé postýlce a klečel zde zahanben!

To je však slabá náplast; vím, že tomu ještě nemůžeš rozumět, kdybych ti to řekl, až se probudíš. Ale od zítřka budu opravdovým tátou! Uzavřeme bratrství. A budu s tebou trpět a budu se s tebou smát. Ukousnu si raději jazyk, než bych vypustil z úst netrpělivá slova. Jako evangelia se budu držet zásady: „Je to přece ještě chlapec - malý chlapec!" Obávám se, že jsem si tě už představoval jako muže. Ale teď, když tě vidím, synku, skrčeného v postýlce, je mi jasné, že jsi ještě dítě. Včera tě ještě maminka nosila v náručí, tvou hlavu na svém rameni. Žádal jsem příliš mnoho. Příliš mnoho.⁴

---

⁴ CARNEGIE, Dále, *Jak získávati přátele a působiti na lidi*. Praha: Talpress, 1992.

2. Proč toto téma?

Bylo mi celkem jasné, že volba typu mé diplomové práce nebude pro mne žádný těžký oříšek. Z nabízených možností mi v mysli už dopředu zcela jasně vykristalizovala volba praktické diplomové práce. Vím, že reálné vyjádření myšlenky malbou je mi rozhodně bližší, jasnější a lépe uchopitelné než „suchá“ teorie popsaná slovy. Proto volba praktické diplomové práce byla snadná.

Výběr témat byl už napínavější. Když jsem však mezi jinými uviděla téma „Vzpomínky na dětství“, podvědomě jsem si říkala, že sama bych si lepší nevymyslela. Měla jsem krásné dětství a jako jedináček jsem byla velmi milovaným dítětem. O nalézání vzpomínek na dětství tedy nebude žádná nouze.

Byla jsem i ráda, že se jedná o techniku malby, protože už od střední školy mi byla ze všech technik nejbližší. Cítím při ní určitý druh svobody ve vyjadřování sama sebe. Někdy byl tento pocit "volnosti" možná až moc velký, protože jsem se nikdy nebála tvořit a přetvářet obraz přímo za chodu podle momentálního citového rozpoložení a nálady. Často tak mé práci chyběl přesný cíl, zato se ale pro mě stala jakousi relaxací, jakýmsi sebevyjadřovacím prostředkem. Podléhala jsem momentálnímu entuziasmu, řemeslo a technická dokonalost se tím pádem ale poněkud vytrácela. Držet se předem navrženého návrhu výsledné malby byl pro mě vždy nejtěžší úkol, vždyť kouzlo návrhu se sestávalo často i náhodnými tahy štětce, jakýmsi momentálními a nečekanými vnějšími podněty. Kolikrát i zdánlivé pokažení zamýšleného výsledku způsobením politím, rozpitím či proběhnutím našich koček přes nezaschnutý obrázek vdechlo často návrhu život a kouzlo, které se mi pak do finální verze pouhým "opakováním" tahů nepodařilo zkopírovat.

Jak jsem již zmínila, technika malby je mi nejbližší, přesto teď vzbuzovala malé pochybnosti. Nemohla jsem z mysli vytěsnit obavy, že jsem momentálně výtvarně zatuhlá, protože jsem již delší dobu nic nemalovala. Nakonec jsem to pojala jako výzvu a k jako k takové se i k celé diplomové práci postavila, tedy čelem. Zvládnou to, řekla jsem si.

2.1 Hledání

Po nějaké době jsem začala přemítat, jak téma diplomové práce pojmu a z jaké strany ho uchopím. A hledání to nebylo lehké. Na mysl mi přicházely různé nápady či možnosti, ale žádný z nich mi zatím nijak výrazně neoslovil.

V této době jsem viděla v televizi dokument o českých umělcích a velmi mě zaujala práce Adrieny Šimotové. Začaly se mi hlavou honit představy inspirované její tvorbou.

*Adriena Šimotová (*1926) je česká malířka, grafička a sochařka. Celou její tvorbou prostupuje hluboký zájem o člověka, síť vztahů a symboliku lidského těla, která směřuje do nitra člověka, nikoli k jeho tělesné schránce. Upoutala na sebe pozornost svou svéráznou uměleckou technikou, která spočívá v mačkání, prořezávání a vrstvení papíru. Tímto vznikala díla s otisky dlaní, chodidel nebo celého těla. Po celý svůj život se snažila vytvářet nové techniky a postupy a přispívala tím k oživení české výtvarné scény. S životními těžkostmi se vyrovnávala svým vlastním způsobem, který se odráží v její výtvarné práci. Sama uvádí, že utrpení a bolest ji zpevnily a otevřely pro ni nové obzory.*⁵

Inspirovaná její tvorbou jsem se tedy začala pokoušet o nějaký "otisk" dětství. Nic malovaného, pouze prostý otisk vzpomínky skrze nějakou věc, která je s ní spojená. Zkoušela jsem namáčet různé předměty do barev a obtiskávala je na papír, abych vůbec zjistila, co to udělá. Začaly vznikat velmi minimalistické neurčité fleky, které dávaly smysl jen mně, mým citům a mým vzpomínkám. Pro nezaujatého diváka byly takřka bezobsažné až impotentní. Uvědomila jsem si, že pro účely a smysl diplomové práce jsou tyto pokusy přeci jen dost neúplné, jakoby "ledabyly odfláknuté" a ke všemu ještě málo průhledné a nic neříkající. Než jsem stačila zničit několik šatiček a jiných věcí z dětství, opustila jsem od tohoto nápadu a začala hledat jiný způsob projevu.

Při dalším přemítání se mi vybavovaly krajiny, kde jsem si jako dítě hrála. Svoji krásou si podmanily moji dětskou mysl a podvědomě v mém nitru zažehly lásku k přírodě a životu. Vzpomínky na dětství s nimi budou navždy spojeny. I to jsem se pokoušela výtvarně zachytit. Spíše ale než žánrový obraz přírody, bylo mou snahou zachytit mé pocity z těchto krajin.

Stále jsem ale cítila, že to ještě není ono, že pouze hledám a i přes to úžasné

---

⁵ Zdroj: http://cs.wikipedia.org/wiki/Adriena_Šimotová

téma mé diplomové práce, které mi zprvu připadalo jako hračka, je nyní těžké najít ten správný směr. Podvědomě se začínal vkrádat nenápadný pocit zoufalství a beznaděje. Mám tolik krásných vzpomínek z dětství, jak je ale ztvárnit?

2.2 Nalezení

Dlouhé tápání a stálé přemýšlení již odložených nápadů se snahou proměnit je přeci jen v úspěšné, mi stále více utvrzovalo v pocitu, že se pohybuji v bludném kruhu starých schémat a že je třeba vykročit novým směrem.

A to se také stalo. O vánocích jsem dostala dárek od mého otce, který mi konečně otevřel oči. Měla jsem pocit, jako kdyby zasáhla vyšší moc. Dostala jsem totiž velmi obsáhlou knihu fotografií, která je složena ze všech mých existujících fotografií, a mapuje celý můj dosavadní život. Navíc obsahuje i fotografie z dob mých předků, kdy jsem ještě nebyla na světě. Najednou jsem si všechny vzpomínky oživila a vybavila si dokonce události v mém životě, na které jsem zapomněla, že se kdy staly.

Konečně mi bylo jasné, že to je ta pravá šance pro moji diplomovou práci a logicky ji nešlo nevyužít. Listováním v této knize jsem si uvědomila, že mé vzpomínky na dětství nejlépe vystihují zážitky při koupání. Odjakživa miluji vodu. A je jedno, jestli se jedná o malý nafukovací bazének, nebo řeky a jezera, kde jsem trávila letní prázdniny s babičkami, anebo dokonce rozlehlé moře, kam jsem jako malá jezdila s rodiči. Konečně se mi ulevilo, neboť jsem našla to, na co jsem čekala a tak pracně hledala. Díky tomuto daru jsem dokázala najít své nejsilnější vzpomínky na dětství a pojmenovat je jak jinak, než „vzpomínky na koupání“.

3. Inspirace

Mou inspirací je především jakási syntéza všech možných stylů a osobností, s jejichž prací jsem se za pár posledních let setkala, a kteří se orientovali především na barvu. Týká se to především hlavně umělců 19. a 20. století. O některých z nich se pak v následujících odstavcích letmo dotknu. Na mých obrazech nejspíš nelze zcela určit, na jakých místech jsem čerpala přesně z toho či onoho umělce. Inspirovali mě spíš obecně v přístupu k umění a tvorbě jako takové a nejen pro účely diplomové práce.

V mé práci se často objevuje figurální malba. Víím, že nejsem velký znalec přesných proporcí a plno věcí se ještě musím naučit, přesto jsem se snažila alespoň lehce dotknout této umělecké disciplíny.

3.1 Nahota v umělecké tvorbě

Umělce fascinovalo lidské tělo odedávna. Obnažené lidské tělo zachycovali jen tak pro radost či účelovou smyslnost, častěji však do něj vkládali další významy. Tělo pro ně bylo symbolem, nositelem určité myšlenky, nálady, životního pocitu, atmosféry doby.

Příklad toho, že tělo bylo a je pro umělce téma přitažlivé a živé v každé době, dokazuje i fakt, když byla před nedávnem uspořádána výstava českých významných výtvarných umělců v Galerii výtvarného umění v Havlíčkově Brodě na téma „Koupání - akt ve výtvarném umění v 1. polovině 20. století“. Byla zde zastoupena hned celá řada uměleckých děl od uznávaných českých umělců. *Zachycení melancholické nálady zde reprezentovaly plastiky od zakladatele českého moderního sochařství Jana Štursy „Zamyšlený muž“ či „Melancholická děvče“.* Naopak živelně a optimisticky působily obrazy kladoucí důraz na vnější formu, geometrickou a barevnou skladbu, od Václava Špály nebo Jana Baucha.⁶

Mezi dalšími vystavujícími autory bych jmenovala představitele dobového symbolismu Jana Preislera či Václava Hudečka či představitele fauvistické jednoduchosti v aktech Jaroslava Šmídry a Eugena Nevana. Tato výstava, které jsem se sice osobně bohužel nezúčastnila, ale seznámila se vystavenými exponáty pomocí katalogu zveřejněného na internetu, mi byla velkou inspirací pro mou diplomovou práci

---

⁶ Zdroj: <http://www.galeriehb.cz/vystavy/vystavy-vsechny/akt>

a nabídla celou škálu různých způsobů uměleckého pojetí daného tématu Vzpomínky na koupání.

Téma koupání se objevuje napříč celým světovým uměním. Nemůžu je zde pojmut všechny, proto se zastavím jen u několika málo těch nejznámějších umělců malířů a jejich nesmrtelných děl:

Auguste Renoir, významný francouzský impresionistický malíř se koupajícím aktům věnoval zřejmě velmi rád, neboť z jeho rukou vzešla řada krásných obrazů: Koupající se žena s blond vlasy, Koupající se žena s dlouhými vlasy, Koupající se žena upravující si vlasy, Velké koupající ženy, Koupající se ženy, Koupající se, Po koupeli.

Vášní francouzského malíře **Edgar Degas**, které věnoval hodně času, byl sled ženských aktů, jež se koupají, myjí, suší, utírají, češou nebo se dávají česat.

Paul Gauguin zachytil Tahit'anky koupající se pod mangovníky na obraze Te Poipoi (Ráno) a **George Seurat** - obraz koupání v Asnières.

3.2 Můj vztah k nahotě

V této části bych se ráda vyjádřila k nahotě, protože ta při tématu koupání, napříč historií výtvarného umění, téměř vždy souvisí s aktem a ten zas s jakousi dávkou smyslnosti a lehkým erotickým podtextem. Tohoto divákova pocitu bych se chtěla ve svých obrazech rozhodně vyvarovat.

Lidská nahota v mých dílech symbolizuje dětství a rodinu. Jako dítěti mi byla nahota předkládána jako normální přirozená věc, žádné tabu či předsudky tohoto směru v naší rodině nikdy nefigurovaly. Byla jsem vychována v přirozenosti, nikdo se před nikým nestyděl a neschovával. Když jsme jezdili někde k moři, hledali jsme si odlehlá místa bez lidí, kde bychom svoji nahotou nikoho nerušili či pobořovali. Plavky nám byly nepříjemné, bylo pro nás normální a přirozené užívat si slunce a vody tak, jak nás Bůh stvořil. V mých dílech se tato skutečnost odráží a pokud se námětem váží k vodě a koupání, jsem na nich nahá.

Na závěr této kapitoly bych jako další inspiraci zmínila i další různé umělecké směry a umělce, kteří se zabývali dětskou tvorbou. Zcela jistě hrají nezanedbatelnou roli v mé postupně se krystalizující představě o konečné podobě práce.

3.3 Výtvarné styly

Artbrut, které výtvarný teoretik Karel Teige překládal jako "umění v původním - surovém stavu", zahrnuje výtvarné projevy lidí, kteří neprošli uměleckým vzděláním. Jejich tvůrčí představivost tak není omezena naučenými kánony, módou, či snahou zařadit se do určitého směru, ale proniká na povrch zcela spontánně přímo z podvědomí autora. Tvůrčí potenciál bývá často uvolněn díky duševní chorobě, prožitému otřesu, nebo třeba díky psychickému vytržení. Jedná se o přímou osobní zpověď autora, která není regulována intelektuální autocenzurou.⁷ Jednoduše řečeno, artbrut se nenechá svázat žádnou definicí.

Informel měl bourat koncepty tradičního umění i kompozice, byl spontánní, iracionální a svobodný – svým způsobem vycházel z nespoutané dynamiky amerického abstraktního expresionismu. Byl protikladem přesného geometrického umění, inspiraci nacházel v expresivních impulsech umělcovy mysli, což bylo inspirováno automatismem surrealistů. Informel si nade vše cenil své bezprostřednosti, vitality a nezkaženosti – jako umělecká díla byla často vystavována i plátna šilenců či dětí.⁸

Ovlivnily mě i další směry jako **fauvismus** pro jeho barvu v hlavní roli, **expresionismus** pro jeho dynamickou stopu štětce, **pop art** pro svou pestrobarevnost a a samozřejmě i osobnosti s těmito směry spojené.

Výtvarných stylů je mnoho a je téměř nemožno se s každým detailně seznámit, natož ho hlouběji pochopit. Přesto každý, se kterým jsem se v životě setkala, měl své kouzlo a více či méně mě něčím oslovil, více či méně mi byl bližší, tím si pak z většiny z nich něco nového odnáším.

---

⁷ Zdroj: www.artbrut.cz.

⁸ Zdroj: www.artmuseum.cz/smer_list.php?smer_id=70

4. Návrhy

Pečlivě jsem listovala fotografiemi a hledala ty nejvhodnější, které by se mohly stát podkladem pro mou diplomovou práci. Nebylo to jednoduché, protože fotky byly z dob, kdy digitální fotografie ještě neexistovala a fotografování bylo ryze amatérskou záležitostí. Fotografovalo se klasickými fotoaparáty na černobílý kinofilm, který se následně musel ve fotolaboratoři vyvolat a exponovat na fotografický papír. Nutno na tomto místě také zmínit, že ti, co mě tehdy fotili, neoplývali zrovna výrazným foto-talentem.

Fotografie, které jsem nakonec vybrala, byly navíc velmi drobné (*viz obrazová příloha*), musela jsem si tedy pomoci moderní technikou. Vybrané fotky jsem naskenovala a snažila se je v programu Adobe - photoshop zvětšit a posléze upravit tak, aby byly pro můj účel použitelné. Po lehké počítačové úpravě jsem je vytiskla a začala zkoušet různé pokusy, jak je převést do grafické podoby. Zatím jsem si neujasnila, jak a co budu přesně dělat a místo přemýšlení a bloumání nad celou důležitostí věci jsem se nechala vést intuicí a fotografie jsem začala tak nějak automaticky přemalovávat a přetvářet. Vzpomínala jsem na místa, kde se příběh na fotografii odehrával a snažila se v barvách a tvarech vystihnout tento pocit. Proporce figury jsem se snažila zachovat včetně světlostních kontrastů a nakonec jsem ponechala i přsvícení, které na originální fotografii bylo, ale vystihuje sílu okamžiku. Patří to k té době, k tomu momentu, spojuje to mne, čas, prostor a fotografující osobu. Měnila jsem pouze to, co se odehrávalo na mém těle. Bavilo mě přetvářet sama sebe a oblékat se do nových a nových barev. Nakonec to byl pro mě téměř schizoidní až duchovní zážitek, znázorňovanou osobu jsem neviděla jako „sebe“, ale „někoho“, kdo je jen vyfocený na fotografii. Zároveň si ale podvědomě, jakoby v dáli, uvědomuji, že jsem to přeci jen já.

Hotový obrázek jsem naskenovala na papír a vyřízla pouze obrys figury. Jako podklad jsem pak pod ní jsem zkoušela pokládat pouze čisté barevné plochy, která symbolicky vystihují to, co se v ten okamžik, který fotografie zachycuje, kolem mne odehrává. Samozřejmě jsem pečlivě zvažovala jak vhodnou barevnost, která zajímavě kontrastuje s figurou žádoucím způsobem, nebo naopak s figurou tvoří nekontrastní, harmonicky se doplňující pár.

Co se týká volby barev, záměrně jsem snažila využít veselé, pestré, popř. „takové ty sladké“ kombinace barev, protože přesně „ty“ v mých očích symbolizují

radost, veselost, bezstarostnost a hravost dítěte. Vzniklo tak několik návrhů, z nichž se mi s pomocí mého vedoucího diplomového práce MgA a Mgr. Stanislava Poláčka podařilo vybrat 7 konečných návrhů určených pro realizaci. Samostatné obrazy popíši v rámci realizace.

Fotografie a z nich vycházející návrhy jsou uvedeny v obrazové příloze pod čísly:

- 1, 1a - Čerňovice**
- 2, 2a - Ejpovice**
- 3, 3a – Šipka v Medulinu**
- 4, 4a - Mali Lošinj**
- 5, 5a - Hřešihlavy**
- 6, 6a - Pihy**
- 7, 7a - Murter**

5. Technika

5.1 Akryl

V současné době se pro svoji nízkou cenu používají především k přípravě běžných plakátových barev. Akrylátové disperze jsou nesrovnatelně lepší a svými vlastnostmi jsou velmi vhodné pro umělecké barvy. Tvoří pružné filmy, dobře lnou k podkladu a jsou odolné vůči působení vnějších vlivů, zejména vůči účinkům světla, znečištěné atmosféry i agresivních chemikálií. Pro svou odolnost se používají i na barevné nátěry fasád.⁹

Pokusím se zdůvodnit, proč jsem si akrylové barvy pro svoji práci vybrala já. Od počátku mi bylo jasné, že pro mou představu výsledné práce přichází v úvahu jen olej nebo akryl, o ostatních jsem neuvažovala. Je asi dobré si ale uvědomit, že žádné barvy nejsou lepší nebo horší, každé mají své klady i zápory, záleží, na co při své tvorbě kladete důraz a která technika nejlépe vyjádří váš cíl.

Já jsem si zvolila malbu akrylovými barvami z těchto důvodů:

1. Malá časová a technická náročnost - nanášení vrstev na sebe nevyžaduje žádné zvláštní techniky, které by zabezpečovaly, aby vyschlý barevný film zůstal zdravý a bez prasklin. Z těchto důvodů je tento prostředek daleko jednodušší, než olejová barva.

2. Všestrannost – ta bezesporu patří k nejdůležitějším aspektům akrylu. Lze ho použít ve velmi tenkých vrstvách, lazurách, nebo také silně pastózní s bohatými texturními efekty, což jsem potřebovala.

3. Chemická stálost – akrylové barvy nepodléhají chemickým změnám, jako je to například ve vrstvě olejové barvy. Jsou stálé a emulze věkem téměř nežloutnou, ani netvrdnou. Oproti olejomalbě lze ne sebe vrstvy barev nanášet rychleji, a jelikož akryl rychle vysychá, lze s ním neomezeně experimentovat.

Přes výše uvedené argumenty, že malba akrylovými barvami je rychlejší a snazší, je nutno zmínit i jednu nevýhodu. U akrylu nikdy nemůžeme dosáhnout takové barevné hloubky a měkkosti jako u malby olejem.

---

⁹ SMITH R, *Encyklopedie výtvarných technik a materiálů*, Praha: Slováry, 2000

5.2 Podložka a podklad

Podložka je předmět, na kterém má malba včetně podkladových vrstev ulpět. Může být buď pevná, jako je dřevo, nebo hliník, nebo ohebná jako je papír či plátno. Pokud nemá dojít k porušení naneseného filmu barvy, musí mít podložka dobrou rozměrovou stálost a trvanlivost.

Podkladem nazýváme již tradičně vrstvu klíždla spolu s pigmentovaným prvním nátěrem (šepsem), jenž se nanáší na podložku pro získání vhodného povrchu pro další malbu. Touto vrstvou může být tenký povlak pigmentované akrylátové emulze, nebo třeba silný nános bílého gessa. Rozdílné techniky a rozdílná barvicí média vyžadují pochopitelně odlišné druhy podkladu.¹⁰

Klasickým základem pro podkladový nátěr bývala kličem pojená sádra, nebo křída.¹¹

Malbu na plátno mám ze všech podložek nejraději. Nese v sobě určitý rituál a tradici. Stejně jako u barev i při výběru podkladu je nutné myslet na to, čeho chceme ve výsledku dosáhnout. To znamená, že pro každé dílo se hodí jiná podložka a není pravidlem, že vždy je nejlepší a nejvhodnější je plátno. Já zvolila plátno napnuté na tzv. Blind rámech, příprava je náročnější, ale rozhodně za to stojí. K mému překvapení jsem zjistila, že dnes se již dají koupit předem našepsovaná plátna, která se na Blind rám pouze napnou. Odpadne tak práce na podkladu včetně šepsování.

V neposlední řadě pro volbu této podložky mluví i fakt, jí dnes není těžké sehnat.

5.3 Štětce

Se štětci jsem si z počátku velké starosti nedělala. Jednoduše jsem použila štětce velké a ploché, které se běžně používají v domácích kutilských dílnách, konkrétně které jsme používali na natírání nábytku. Jejich „kvalita“ se ale záhy projevila tím, když jsem zjistila, že téměř při každém tahu štětce z něj v obraze ulpěl chlup. Lovení těchto chlupů, po kterých zůstávala rýha, odvádělo mou pozornost a ztrácela tak navíc i mnoho času následným přemalováním. To mě donutilo si přeci jen pořídit alespoň pár kvalitních štětců, aby mi práce šla od ruky.

---

¹⁰ SMITH R., *Encyklopedie výtvarných technik a materiálů*, Praha: Slováry, 2000

¹¹ LOSOS L., *Technika malby*, Praha: Adventinum, 1994

Pro docílení hladkého pozadí jsem mnohdy neváhala použít jako praktickou pomůcku malířský váleček na malování pokojů.

6. Realizace – finální verze

6.1 Černovice

Akryl na plátně, 160 x 100cm

Černovice je malá obec poblíž přehrady Hracholusky, kde můj dědeček z matčiny strany postavil chatu v lese na paloučku, kousek od vody. To místo mělo zvláštní atmosféru. Bylo velmi útulné, ale zároveň tajemné. Kolem chaty bylo plno stínu, do něhož se jakoby zanořovaly úzké paprsky slunce a vytvářely tak na zemi zajímavé kontrasty. Vzduch byl prosycen vůní borovic a pryskyřic. Atmosféru dokreslovala malá zákoutí mýtin, paloučků, cestiček, studánek a v lese utajených chat. Ani o lesní zvěř tu nebyla nouze. Na balkónu nám často ťukal datel a při troše štěstí jsme mohli vidět srny, zajíce či jinou lesní zvěř, jak se prochází přímo na trávě před chatou.

Přímo před chatou byla zahradní sprcha, pod kterou jsem se tak ráda cachtala a podupávala na podložce z dřevěných prkýnek, krásně to „mlaskalo“. Přesně tohle si vybavím, když se řeknou Černovice. Skrze poměrně tmavé místo tu prostupovaly krásně teplé paprsky slunce a ty dodávaly paloučku opravdu pohádkovou atmosféru. Už jen chybělo, aby odněkud vykounul nějaký skřítek či víla.

Obraz, zachycuje, jak si užívám tekoucí sprchu a pózuji v předklonu.. Typický příklad přeexponované černobílé fotografie, kde jsem její světlostní kontrasty záměrně zachovala. Sám obraz působí záměrně trochu nerealisticky, ač jde o reálnou postavu. Snažila jsem se zde zachytit jak tmavé ohraničené plochy, tak naopak i velmi světlé, které naprosto vystihují atmosféru. Plošnost a ohraničenost barevných částí symbolizují omalovánky, které jsem zbožňovala, ale vždy jsem si je omalovávala po svém, svými barvami a nikoli podle předlohy, což jsem si uvědomila až při práci na obraze. Tento můj postup jsou vlastně takové „omalovánky“.

Formát jsem zvolila co největší a kdybych mohla, zvolím ho ještě větší. Dospěla jsem k názoru, že kouzlo plošnosti, velkého mimina, ohraničených částí a čistého pozadí by v malém formátu zanikly a utopily se tak v množství ohraničených míst.

Pro žlutooranžové pozadí jsem se rozhodla z důvodu, že jsem chtěla zdůraznit nadpozemskost tohoto místa světlem a „plavbou“ na zlatých prkýnkách jakoby v prostoru, na kterých jsem pod sprchou dováděla.

Návrh jsem na plátno přenesla pomocí čtverečkové metody, abych i při tak velkém zvětšování malého obrázku zachovala v rámci možností proporce. Podobný princip zachovávám i v dalších dílech.

6.2 Ejpovice

Akryl na plátně, 100 x 100 cm

Je to první obraz menšího formátu a odlišuje se od ostatních uvolněnější malbou. Oproti předcházejícím plošným kladením barev je tady figura ztvárněna více expresivněji a barvy se stávají dramatičtějšími. Plochy už nejsou tak ohraničeny a více se prolínají.

Ponurejší barevností jsem chtěla vyjádřit rybníkový ráz lomu, roste zde plno rákosí, pod kterým je cítit rozmáčená hlína. Typický odér při teplém počasí tak připomíná pavilón hadů v zoo. Voda je oproti moři tmavá, jakoby tajemná a hned od okraje hluboká.

Zatopený lomu v Ejpovicích patřil v mém mládí mezi velmi oblíbené letní destinace. Trávila jsem zde letní dny plné radosti a vodních hrátek na parcele babičkou a dědou. Navždy mi ve vzpomínkách zůstanou Ejpovice synonymem šťastného mládí.

Na obraze jsem se snažila zachytit moment , kdy na břehu jezera škemrám na tátovi Vitacic, který jsem si pak z ruky lízala. Samozřejmě, že jako dítě jsem nikdy neměla dost. Táta se pochopitelně bránil, neboť o prospěšnosti tohoto chemicky vyrobeného prášku k přípravě ochucených nápojů jeho rozpuštěním ve vodě, právem pochyboval.

6.3 Šipka v Medulinu

Akryl na plátně, 160 x 100 cm

Tento obraz je také jedním z mých velkoformátových obrazů. Tento výjev by si, dle mého názoru, zaslouhoval rozměr ještě větší, ale z čistě technických důvodů jsem zůstala o tohoto formátu.

Tato vzpomínka se odehrává v Chorvatsku v Medulinu na dovolené s mými rodiči. K těmto každoročním dovoleným u moře se vážou mé nejkrásnější vzpomínky,

protože pro mě znamenaly rodinu. Moji rodiče se rozvedli když mi byly dva roky, přesto ale nadále zůstali blízkými přáteli, které spojovala vřelý rodičovský vztah k plodu jejich lásky, tedy mně. Až do mých 15ti let mi věnovali společný čas a tak jsem na těchto dovolených mohla mít tátu i mámu spolu. A i když dnes jdou svou cestou a našli každý své štěstí, jsou stále ve velmi dobrém vztahu. Když je vidím příležitostně „jen“ sedět vedle sebe, cítím se šťastná.

Bylo mi asi 7-8 let a celá dovolená se odehrávala v duchu toho, že se konečně naučím šipku do vody. Hodně jsem se bála a skákala stále po nohou, až jsem se konečně za slíbený úplatek - hračku, šipku na dovolené naučila a vytouženou hračku získala. Mojí vzpomínkou ale zůstal pocit, jak se stále bojím a i přes odhodlání do poslední chvíle skočit šipku, skáču po nohou.

Barvy jsem v tomto případě volila velmi veselé, symbolizující léto, moře, čistou oblohu, spálené tělo od slunce a bezstarostnou radost dítěte. Plochy jsou ohraničené, při určitém světle se objevují zlatavé odlesky jako symbol slunečních paprsků.

6.4 Mali Lošinj

Akryl na plátně, 160 x 100 cm

Jeden ze čtyř velkoformátových plošných obrazů, opět by si zasloužil nadživotní velikost. Odehrává se opět na dovolené u moře s rodiči. Tento obraz je z celé série asi nejméně veselý, možná až trochu melancholický.

Půjčila jsem si dalekohled od táty a hledám na nekonečné mořské hladině delfíny. Ostatně to dělám dodnes na každé dovolené u moře. Jako snad každého člověka, i mně delfíni od mládí fascinovali

Barva pozadí symbolizuje světlé kamenné skály, které jsou všude kolem mě. Při realizaci a nanášení pozadí, mimo jiné i malířským válečkem na malování pokojů, vznikly na některých místech bublinky, které jsem úmyslně neničila, jen jim dala směr a čekala jsem, co to udělá, až zaschnou. Vytvořily zajímavou strukturu, kterých si pozorný divák jistě všimne. Působí do jisté míry strukturálně, což celé věci jedinečnou přispívá, ať už se divákovi pod barvou pozadí evokuje písek nebo skála. Modrá linka představuje hranu skály a symbolizuje přechod do moře. Nejsvětější růžová místa jsem ponechala stejně jako u originální předlohy. Jsou to místa, kam na fotografii dopadá

nejvíce světla a já je cítím jako vzrušující místa radosti a očekávání v naději, že navzdory nepravděpodobnosti, delfíny přeci jen spatřím.

6.5 Hřešilavy

Akryl na plátně, 100 x 160 cm

Svým menším formátem, expresivnější stopou štětce a ne tak veselou barevností bych tento obraz přiřadila k obrazu **Ejpovice**. Formát výřezu jsem tentokrát zvolila na šířku.

V Hřešihlavech na chatě u Berunky jsem spolu s Ejpovicemi trávila většinu času prázdnin. Krásné prostředí vysokých strání a hluboce zaříznutých roklí spolu se stříbrnými odlesky vln na věčně šumícím jezu se mi hluboce vtisklo do mé dětské duše. A i když chatu jezdím dodnes, vždy se tam ve vzpomínkách ráda vracím do časů mého mládí a vybavuji si radostné a šťastné události vážící se k tomuto kouzelnému místu. Naprosto chápu Otu Pavla, který také Berounce podlehl a vzdal hold její kráse v podobě svých nejpůsobivějších literárních děl.

Když jsem byla malá, do řeky jsem samozřejmě sama nesměla. Jako náhradu jsem měla svůj malý nafukovací bazének s vodou, která byla špinavá z trávy, kamínků a hlíny, kterou jsem si tam sama věčným vylézáním a vlézáním sama nanosila. Byla jsem z toho otrávená a stále si navlékala nafukovací kruh, že se mnou konečně někdo vyrazí k vodě. Dospělí pro mou netrpělivost ale neměli většinou pochopení a tak jsem nakonec musela s pocitem křivdy zůstat v tom špinavém bazénku.

Expresivní tahy štětce a dramatičtější kresba na mém těle symbolizují ony vnitřní stavy naštvání a pocitu nespravedlnosti. Abych dodala obrazu více dynamiky, použila jsem na pár místech i oranžovou zvýrazňovací fixu. Pozadím je v mých vzpomínkách bahno i když tam ve skutečnosti rostla zelená tráva. Já ale v tu chvíli, díky pocitu křivdy, viděla vše bledě.

6.6 Pihy

Akryl na plátně, 95 x 95 cm

Tento obraz vznikl poněkud složitěji. Nejsem na něm já, ale má velmi dobrá kamarádka Veronika. Hned vysvětlím proč. Naše cesty se sešly hned v jesličkách a

od té doby jdeme životem jako sestry. Zažily jsme spolu všechna dětská dobrodružství i dospívání.

V šestnácti letech se nám podařilo jet s tanečním kroužkem společně k moři do Itálie. Na tento zážitek obě dodnes rády vzpomínáme. Prožívaly jsme tam všechno spolu a jedna bez druhé nebyla ani vteřinu. Když jsem hledala fotku, kterou bych mohla použít jako vzpomínku pro mou práci, našla jsem jen tu, kde se fotíme obráceně proti sobě. Bohužel tam nejsem zobrazena tak, abych to mohla pro svoji práci dál použít. Rozhodla jsem se tedy, že použiju Veroniku, ale přidám jí svůj neoblíbený atribut a to jsou pihy. Uvědomila jsem si, že to má symbolický a hluboký smysl. Zvěčním naše přátelství tak, že nás obě spojím v jednu. Je to naše tajemství, které nezaujatý divák nevidí. A i když na obraze nejsem vidět, ve skutečnosti sedíme vedle sebe a já v ruce mám fotoaparát, kterým nás fotím. Takto na obraze obě, každá svým způsobem, figurujeme.

Pro tento obraz jsem zvolila formát čtvercový, protože jeho kompozice po něm přímo volá. Pasuje na něm jako ulitá. Nějaké technické zvláštnosti při tvorbě jsem nereflektovala, použila jsem běžný plošný styl jako i některých předchozích obrazů. Určitou zvláštností je použití oranžově znázorněných pih. Pro jejich zvýraznění jsem potlačila barevnost figury a tu znázornila jen v různých odstínech šedé.

6.7 Murter

Akryl na plátně, 95 x 95 cm

Stále jsem měla na mysli, že v mé sérii vzpomínek na dětství, něco chybí. Když jsem vybírala poslední fotku a uviděla tuhle, bylo mi jasné, co to je. Moje milovaná máma. Jen s ní může být dílo vzpomínek na dětství kompletní. Zde jsem se jí rozhodla ztvárnit, jak se loučí s mořem při posledním koupání před odjezdem domů z jedné dovolené.

Tato vzpomínka se odehrává na chorvatském ostrově Murter, kam se opakovaně vracíme na stejnou pláž. Pamatuji si, že když tahle fotografie vznikala jsme se nepohodly. Strčila mi do ruky foťák a chtěla, abych jí nafotila nějaké hezké fotky. Neměla jsem náladu a v tu chvíli mě to otravovalo. Když jsem jí pak začala z donucení a protivná fotit, viděla jsem, jak mají fotky při zapadajícím slunci atmosféru a chtěla se jí omluvit. Neudělala jsem to.

Myslím, že tímhle obrazem je řečeno vše. Je to loučení, usmíření a naděje, že západů slunce u moře si spolu užijeme ještě mnoho. Tím obrazem jsem završila celou sérii.

Abych naplnila svou původní představu tří čtverců a čtyř obdélných formátů, ze kterých se měla skládat má diplomová práce, zvolila jsem proto formát čtvercový. Malba je pojata plošně. Pro ztvárnění figury jsem použila odstínů modré jako symbolu moře a hnědé, jako symbol opáleného těla. Bílý ruční asociuje bílé mořské racky kolem, žluté pozadí tu pak znázorňuje slunce a jeho sílu, které sedící postavě předává.

7. Didaktická část

Jako budoucí učitel výtvarných uměleckých předmětů bych měla přemýšlet nad světem tvorby a svou vlastní tvorbou nejen jako umělec, ale i jako pedagog. Proto jsem si během let, co tento obor studuji, nejednou na praxích položila otázku, jak zprostředkovat žákovi poznání prostřednictvím umění a co mu sama za sebe mohu umožnit poznat. S ohledem na téma mé diplomové práce jsem se snažila navrhnout jednotlivé vyučovací jednotky tak, aby alespoň z části reflektovaly téma Vzpomínek na dětství prostřednictvím technik fotografie, koláže, malby, a různých vzájemných kombinací těchto technik.

7.1 Návrhy vyučovacích jednotek

V této části jsem navrhla pět dvouhodinových vyučovacích jednotek, které se svým obsahem dotýkají tématu vzpomínek ať již přímo, nebo k němu odkazují. Vyučovací jednotky jsou použitelné jak pro střední odborné školy, víceletá gymnázia, školy základní a základní školy umělecké.

Hodiny jsou členěny tak, aby prostřednictvím nejen výkladu od učitele k žákovi, ale i demonstracemi a vzájemné interakce učitele a žáka bylo žákovi umožněno podílet se nenásilnou formou na jeho vlastním vzdělávání a uvědomování si vlastních prekonceptů a hledání konceptů a témat a podílů jeho samého na vlastní práci.

Výuka je hromadná s názornými ukázkami nejen obrazového materiálu, kde bych při výkladu využila dle možností i projektor či interaktivní tabuli, tak individuální s přímými konzultacemi s žákem.

Velký důraz jsem kladla na srozumitelnou a zároveň zábavnou formu výuky např. zvolením netradičních technik či způsobů práce. Předpokládám tedy, že tyto hodiny by v praxi mohly být přínosné.

7.1.1 Pinholova komora a věci mého dětství

Třída: 2. ročník SŠ, odpovídající ročník gymnázium či ZUŠ

Časový plán: 2 (3) vyučovací jednotky, lze rozpracovat do delšího časového celku.

Technika: fotografická technika za pomoci Pinholovy komory.

Pomůcky: menší papírová krabička (např. od čaje), fotografický papír, malý plíšek cca 3 x 3 cm (např. vystřižený z plechovky od energetického nápoje), nůžky, černá lepicí páska (nejlépe izolační páska), tužka, pravítko, špendlík, předměty osobního výběru (různé hračky, krabičky, oblečení, ...). Ve fotoprodejně lze běžně koupit směs vývojky a směs ustalovače, 2 hrnce na vyvolání (do jednoho vývojku, do druhého ustalovač), velkou pinzetu (pro zajištění bezpečnosti práce – směsi jsou mírně jedovaté, mohou dráždit pokožku rukou), stopky či stopky na telefonu. Důležitá je místnost, kde lze zhasnout, vyměnit papíry a vyvolat fotografie. Stačí obyčejný skládek za třídou, kde vyměníme žárovku za černěnou infravětlo. Dobré je si v této místnosti natáhnout provázek na pověšení fotografií a jejich usušení. Lze sušit i vodorovně.

Cíl: Cíle znalostní, vědomostní a aplikační. Cíle zaměřené na rozvoj žákovy fantazie, objevování jeho vlastních prekonceptů, tvořivosti a abstraktního myšlení.

Kriteria hodnocení: Promyšlenost práce, dodržení technických postupů, kvalita realizace, míra originality užití předmětů a sestavení kompozice.

Motivace: Pro žáka je motivací, že v tomto úkolu jde o netradiční a zároveň objevnou hru na fotografa. Motivující je i neobvyklá technika práce, zde vytvoření originálních fotografií za pomoci Pinholovy komory (viz výklad), kde kouzlo hry a tvorby spočívá v samotném vyvolávání fotografií, jež jsou každá originálem. Pro žáky, kteří vyrostli ve světě digitálních technologií a zrcadlovek, může být tento úkol objevnou cestou za poznáním tajů fotografie.

Forma komunikace: Učivo je předáváno hromadnou formou prostřednictvím výkladu a individuální formou prostřednictvím konzultací. Úkol je důležitý propojit úzkou interakci mezi učitelem a žákem, přesto je ponechán velký prostor pro žákovu vlastní tvorbu.

Výuka: Úvodních 10-15 minut je věnováno výkladu o technice Pinholovy komory jak klasické, tak s dodatkem, jak se dá taková Pinholova komora převést do digitální formy (možná ukázka krytky na zrcadlovku, kde je vyměřena a provrtána dírka stejně jako v plíšku na klasické Pinholovo komoře – demonstrace toho, že tato technika je převaditelná i do moderních technologií). Zde by měly přijít informace, kde se tato technika zrodila, čím je jedinečná (vyvolání v negativu, jakoby rybí oko, kdo s ní pracoval či ještě pracuje, a použít pár ukázek.

Následných cca 10 – 15 minut věnuji přímo demonstraci, jak takový fotografický přístroj za pomoci obyčejné krabičky, lepicí pásky, fotografického papíru a malého plíšku lze sestavit. Sama technika není nijak náročná, jde pouze o sestavení fotografického přístroje tak, aby krabička nepropouštěla světlo, byla dobře zatemněná (proto vhodná černá páska požitá na zalepení všech přehybů a spojů) a dala se na jednom konci otevřít pro potřeby zasunutí fotografického papíru. Na protější stranu se pak vyřízne cca 2 x 2 cm čtvereček, kam se umístí 3x3 cm velký čtvereček plíšku a zajistí černou páskou ke krabičce. Rozměry mohou být na uvážení každého fotografa, dle mého jsou tyto rozměry dostačující – vždy je nutné ale mít na paměti, že plíšek musí být širší než otvor, kam jej chceme umístit tak, aby se dal dobře upevnit. Z vnějšku se pak cca doprostřed plíšku propíchne – provrtá malinká dírka, která bude propouštět světlo. I na tuto dírku jsou různé matematické výpočty, ale tím bych žáky nezatěžovala, i bez složitých výpočtů lze docílit dobrého rozměru (opravdu stačí malinká dírka uprostřed, takřikajíc od oka). Plíšek se zalepí páskou zvenku tak, aby se dal při focení odstranit jako krytka u fotoaparátu a zase po vyfocení zalepit. V temné komoře se pak vystřihne fotografický papír dle rozměru strany krabičky protilehlé k plíšku a umístí se lesklou stranou naproti dírce.

Následuje zadání práce, kritérií hodnocení a poučení o bezpečnosti a posloupnosti práce. Po individuálních konzultacích, kdy učitel zkontroluje, zda žáci dodrželi technické postupy pro výrobu fotoaparátu, mohou žáci volně po třídě, chodbě, či prostoru školy rozmístit své donesené předměty a začít fotit. Učitel žákovi pomáhá hledat inspiraci a překonávat možná technická úskalí v průběhu celé tvorby.

Poté stačí jen namířit přístroj na objekt/objekty a nechat pár minut působit světlo dopadající na jejich objekty. Tyto objekty vlastně stojí v cestě světla do námi vytvořené dírky v plíšku, budou tedy v temnějším valérech černé a vše ostatní ve světlejších šedivých. Poté se žáci odeberou do komory, kde za pomoci vývojky vyvolají fotografii.

Říká se, že tak dlouho, jak působilo světlo na papír, by se měl papír máčet ve vývojce, ale není to vždy pravdou – postačí fotografii máčet ve směsi do doby, než budou zřetelné všechny prvky na fotografii. Poté se výsledný obraz ustálí v ustalovači a pověsí na připravený provázek a lehce zakolíčkují. Lze sušit i vodorovně.

Závěr hodiny: Pokud by to časové rozvržení dovolilo, třetí vyučovací hodinu bych věnovala reflexi. Žáci by měli shrnout, jak se jim s touto technikou pracovalo, zda je obohatila, a samy by se měly pokusit nalézt další rozpracování úkolu – učitel by je mohl nasměrovat k dalšímu úkolu, ve kterém bychom vlastní fantazie a vzpomínek k předmětům tyto věci kolorovali.

Hodnocení: Klasifikace vyplývá ze slovního hodnocení, ani ne tak dodržení techniky, ale míry kompozice, do které fotografované předměty žáci začlenili.

7.1.2 Fotograf - kolorista

Třída: 1. ročník SŠ, odpovídající ročník gymnázium či ZUŠ (lze jej uplatnit ale i na nižším stupni a nemusí se vázat k úkolu č.1; lze pracovat s jakýmkoliv černobílými fotografiemi)

Časový plán: 2 vyučovací jednotky

Technika: malba anilinovými či vodovými barvami

Pomůcky: čtvrtka min. A3, anilinové, vodové, kopírka (xerox), nůžky, lepidlo

Cíl: Protože jde o volné pokračování úkolu č.1, je zde pozornost zaměřena zejména na cíle aplikační použití jedné vlastní fotografie z předešlého úkolu; vědomostní prostřednictvím seznámení s technikou kolorování. Důležité jsou také cíle orientované na prožitek, kdy si žák tímto úkolem třídí vlastní prekoncepty a uvědomuje si své osobní téma vzpomínek a jejich emoční náboj prostřednictvím užití různých barev.

Kriteria hodnocení: Promyšlenost práce, kvalita realizace, míra originality užití fotografie, sestavení kompozice, míra využití symboliky barev.

Motivace: Žák může do sebou zvolené fotografie vkládat osobní pocity, ke kterým se váží jeho vlastní vzpomínky za pomoci barev. Zde vybrány anilinové barvy pro jasnost a zářivost kladných vzpomínek, vodové pro nejasné obrysy polozapomenutých událostí. Může využít fotografie vytvořené minulou hodinu, či si vybrat volně jinou černobílou fotografii z jeho dětství, která podle jeho uvážení má pro něj emoční význam.

Forma komunikace: Učivo je předáváno hromadnou formou prostřednictvím výkladu a individuální formou prostřednictvím konzultací. Učitel zde vystupuje pouze jako průvodce a rádce co se týče užití barev, míra jednotlivých symbolických barevných vyjádření je ponechána žákovi vlastního uvážení.

Výuka: Úvodních 10-15 minut je věnováno výkladu o symbolice barev v umění, kultuře, architektuře, různých etnických a jiných společnostech i běžném světě kolem nás. Výklad je doplněn o ukázky např. barevných optických jevů, a působení barev na psychiku člověka. Nebylo by na škodu zmínit kromě psychických účinků barev také okrajově fyziologické, fyzické a chemické vlastnosti barev a doplnit o ukázku barevného kruhu.

Poté si žáci zvolí jednu svou fotografii, kterou by chtěli barevně vyjádřit. Může to být fotografie z předešlého úkolu ale i nemusí. Danou fotografii si okopíruje (oxeroxuje), popř. velikostně upraví tak, aby se mu na formát A3 vešla několikrát vedle sebe. Tímto si vlastně vytvoří jakoby filmový pás, který si může koneckonců i orámovat „filmovým“ rámem. Následně dle vlastních pocitů dané fotografie vykoloruje např. tak, aby se barvy v jednotlivých rámečkách neopakovaly. Lze zde pracovat s jakýmsi podzadáními, kdy první fotografie může vyjadřovat smutek, druhá radost, třetí zlost... apod.

Hodnocení: Klasifikace vyplývá opět ze slovního hodnocení míry užití barev při kolorování jejich fotografií a reflektivnímu hodnocení vlastní práce ze strany žáků.

7.1.3 Koláž ze vzpomínek

Třída: cca od 8. třídy ZŠ, odpovídající ročník víceletého gymnázia či ZUŠ (lze jej uplatnit ale i na nižším stupni a nemusí se vázat k úkolu č.1; lze pracovat s jakýmkoliv nejen černobílými fotografiemi z dětství či jinak emočně vázaného fotografického a jiného hmotného materiálu

Časový plán: 2 vyučovací jednotky

Technika: koláž a její specifické formy – roláž, asambláž

Pomůcky: čtvrtka A3, lepidlo, nůžky, ukázky tvorby některého umělce, který se věnoval koláži – např. Jiří Kolář a jeho bohatý obrazový materiál...ukázky roláže, asambláže. Možné doplnit barvami – např. temperové.

Cíl: Protože jde o volné pokračování úkolu č.1, je zde pozornost zaměřena zejména na cíle aplikační použití vlastních fotografií z předešlého úkolu; vědomostní prostřednictvím seznámení s technikou koláže, a jejich variantami jako je roláž či asambláž. Cíle zaměřené na rozvoj žákovi fantazie, objevování jeho vlastních prekonceptů, hledání svého hlavního tématu (konceptu vzpomínek – každý žák se tematicky věnuje něčemu jinému) tvořivosti a abstraktního myšlení.

Kriteria hodnocení: Promyšlenost práce, kvalita realizace, míra originality užití fotografie a jiného hmotného materiálu (pokud byl užit), sestavení kompozice, logická členění obrazové plochy (nenahodilost prvků).

Motivace: Žák může s fotografiemi pracovat na různé způsoby koláže, např. roláže, kdy vzpomínky může „prokládat“ jinými, stejně jako se v roláži můžou míchat dva obrazy současně. Může doplnit samostatnou „vysvětlující“ či „doplňující“ malbou, či jinými fotografiemi vážící se k vyfotografovanému předmětu (předmětům) z minulé hodiny, či nalézt vlastní spojitost s fotografií z minulé hodiny a jinou fotografií (ifigurální) z jeho dětství. Do vznikajícího obrazu může na způsob asambláže vkládat i samotné předměty vážící se ke konkrétním osobním vzpomínkám.

Forma komunikace: Učivo je předáváno hromadnou formou prostřednictvím výkladu a individuální formou prostřednictvím konzultací. Úkol je důležitý propojit úzkou interakci mezi učitelem a žákem, přesto je ponechán velký prostor pro žákovu

vlastní tvorbu. Podpůrná motivace v průběhu celé žákovy tvorby za pomoci individuálních konzultací s učitelem.

Výuka: Úvodních 10 - 15 minut je věnováno výkladu o technice koláže a jejich specifických forem – roláže (prokládání) a asambláže (doplnění jiným materiálem – mohou to být i předměty samotné, předměty fotografované a kolorované minulé hodiny). Vhodné „úvod do techniky“ doplnit ukázkami tvorby umělce, který se tématu koláže věnoval, např. našeho výtvarníka Jiřího Koláře a na ukázkách jeho tvorby demonstrovat možnosti a účinky koláže na diváka (zejména technika roláže a prokládání např. dvou obrazů v jeden celek).

Poté následuje seznámení s kritérii pro hodnocení. Koláže lze v průběhu tvorby dále kolorovat či doplňovat barvou jak štětcem, tak za pomoci prstů, dlaní aj. tak, jak uzná žák za vhodné a pro potřeby koláže přínosné.

Závěr hodiny: Zde je již kladen velký důraz na reflexi. Žáci by měli shrnout, jak se jim s touto technikou pracovalo, zda je obohatila, byla pro ně přínosem při utřídování vzpomínek, zda ve svém vlastním zážitku z tvorby našli něco objevného, co si zatím možná neuvědomovali.

Hodnocení: Klasifikace vyplývá ze slovního hodnocení, z vlastního hodnocení žákovy snahy v průběhu hodiny nad jejich uměleckými díly. Protože jde o téma velmi osobní, hodnocení je zde více přeneseno na samotného žáka jako na toho, který by sám měl zhodnotit a převzít odpovědnost za své vlastní počínání s danou technikou a tématem.

7.1.4 Krajina mého srdce

Třída: cca od 7. třídy ZŠ, odpovídající ročník víceletého gymnázia či ZUŠ

Časový plán: 2 (3) vyučovací jednotky

Technika: malba temperovými barvami, koláž - muchláž z papíru

Pomůcky: papír A2 a více dle uvážení žáka, papír A4 na ledolamku, štětce a špachtle různé šíře, svoje vlastní ruce, prsty, ...odstřížky papírů různé gramáže, lepidlo Herkules, nůžky, vlastní fotografický materiál postavy, kopírka (xerox).

Cíl: Cíle orientované na prožitek, na znalosti a vědomosti – perspektiva (co je blíže, to je větší a naopak). Cílem je vytvoření své vlastní osobní krajiny, kde by se žák cítil dobře. Modelace perspektivy za pomoci barev a koláže (muchláže).

Kriteria hodnocení: Promyšlenost práce, kvalita realizace, míra originality, sestavení kompozice, logická členění obrazové plochy (nenahodilost prvků), užití tvarů a barev a jejich symboliky.

Motivace: Opět zde pracujeme se vzpomínkami. Nyní se ale obejdeme bez užití fotografie v obrazové ploše, fotografie zde je jen jakýmsi pomocníkem, inspirací z vlastního dětství, na cestě za tvorbou. Žáci v tomto úkolu pracují s vlastní představou o místě, kde byla jimi vybraná fotografie pořízena, či si sami svoji představu krajiny dětství sami konstruují bez užití nějakého obrazového materiálu. Jde spíše o artefietický úkol než čistě výtvarně-umělecký, pro žáka je zde motivací vytvoření „své“ ideální krajiny, místa, kde by mu bylo dobře, kam by se mohl schovat. Možná hra s papírem, jakási ledolamka, kdy je každému s žáků rozdán papír A4 který by měl zmuchlat do podoby krajiny a posléze ji v komunitním kruhu představit jako svou vlastní krajinu s popisem údolí, řek...apod. Zde je motivací fakt, že každý z žáků má svojí vlastní představu své krajiny, krajiny jako domova, kterou bude následně tvořit a ve kterých mohou žáci hledat podobnosti s krajinou toho druhého. Jde o úkol, který žákům může ukázat nejen rozdílnosti v jejich vnímání světa, ale zároveň je přiměje přemýšlet o vzájemných podobnostech svých životů a světů.

Forma komunikace: Hromadná a individuální. Zde je ponechán velký prostor žakově fantazii. Učitel zde pouze nastíní úkol ve formě zadání, posléze prochází mezi žáky koriguje čas, prostorové a materiálové zabezpečení úkolu.

Výuka: Po úvodní ledolamce nastíněné již v motivační části (cca 10-15 min) se žáci z komunitního kruhu přesunou do lavic či jinam v prostoru třídy, kde se jim bude dobře pracovat. Muchlanou „krajinu“ z úvodu hodiny mohou zakomponovat do úkolu a použít další a další papír na vytvoření prostorového dojmu krajiny. Základem je ale postava z žákem vybrané fotografie, kterou si mohou různě na kopírce pozvětšovat, vystřihnout a nalepit na zvolený formát papíru. Postava nemusí být celá, může být jen část. Poté za pomoci papíru lepidla modelují krajinu za postavou, dotváření nánosy barev špachtlí či jen lehce kolorují pozadí jemnou malbou. Žáci se nemusí držet pomůcek určených k malbě, mohou zapojit svoje ruce, dlaně, nohy... použít otisky a různé tahy...

Závěr hodiny: Kladen velký důraz na reflexi. Žáci by měli opět shrnout, jak se jim s touto technikou pracovalo, zda je obohatila, byla pro ně přínosem při utřídování vzpomínek, zda ve svém vlastním zážitku z tvorby našly něco objevného, co si zatím možná neuvědomovaly.

Hodnocení: Hodnocení slovní, klasifikace na základě shrnutí žákovi píle, originality vzhledem k jeho možnostem (např. začlenění muchlané krajiny z ledolamy do obrazové plochy, do kompozice a následná práce s tímto prvkem...), pozornost při hodnocení věnována reflexi. Důležité ocenit zejména žákovo uvažování nad problémem, je dobré tento úkol zadávat žákům, které učitel zná a může posoudit kvalitu této práce vzhledem k žákovi z dlouhodobého hlediska. K hodnocení samozřejmě v tomto „volnějším“ úkolu patří i chování žáka během hodiny.

7.1.5 Příšera v nás

Třída: 1. ročník SŠ, odpovídající ročník gymnázia či ZUŠ (lze jej uplatnit ale i na nižším stupni)

Časový plán: 2 vyučovací jednotky

Technika: kresba barevnými tušemi, malba anilinovými barvami, koláž z vlastních figurálních fotografií.

Pomůcky: čtvrtka A3, štětce, pero, barevné tuše, anilinové barvy, nůžky, lepidlo, kopírka (xerox)

Cíl: Rozvoj žákovy fantazie, představivosti, cíle vědomostní - seznámit žáky s antickou mytologií, cíle aplikační – užití poznatků z výkladu o bájných stvořeních ve vlastní výtvarné tvorbě.

Kriteria hodnocení: Míra originality, nápad, použití barev, obrazová skladba fotografického materiálu a kresby, kvalita realizace, propracovanost prvků, rozvoj prvků vycházejí z reálné podstaty. Zvládnutí techniky perokresby.

Motivace: Jako motivace zde slouží výklad o antických mytologických zvířatech, zejména o tetramorfních apod. stvořeních. Velice důležitá je šíře obrazového materiálu, která by sloužila jako kvalitní inspirační zdroj. Také vhodný by byl atlas zvířat, popř. přístup k internetu, kde by se jednotlivá zvířata dala v případě potřeby dohledat. Tento úkol by se dal převést i do počítačové podoby, kde by v dalších hodinách žáci mohli ve zvoleném grafickém programu vytvářet různé kombinace sebe samých se zvířaty.

Forma komunikace: Hromadná, frontální a zároveň individuální. Učitel spolunalézá s žákem vhodné kombinace stvoření tak, aby celek nepůsobil „přelácaně“ - individuálně s žákem řeší možná úskalí páce, žák hledá proporční rovnováhu v obrazovém vyjádření, učitel žáka průběžně motivuje.

Výuka: Po úvodním výkladu cca 10-15 minut o mytologických zvířatech a jiných, např. tetramorfních stvořeních z Egypta (sfinga), Babylonu (různí dravci-lvi apod.) , žák věnuje pozornost výběru své fotografie a jejímu namnožení na kopírce např. v různých velikostech, nebo jen částí těla. Po vystřihnutí tělo-těla či jednotlivé části různě skládá do formátu, překresluje a dokresluje další končetiny, srst, kůži... inspirací mu je atlas zvířat a ukázky z úvodu hodiny. Žák propracovává koláž za pomoci kresby barevnými tušemi, může doplnit kolorováním anilinovými barvami. Svoji příšeru mohou pojmenovat.

Závěr hodiny: Závěr hodiny by byl věnován krátké reflexi. Svoji příšeru mohou žáci představit formou prezentace jako na prodejním veletrhu, kdy by měli dané zvíře vychválit a vystavit na odív jeho bájně schopnosti. Samozřejmostí je i cena za toto zvíře.

Hodnocení: Slovní, důraz kladen nejen na výtvarné stránky kresby-koláže ale i komunikační dovednosti tvůrce daného zvířete. Hodnocení po stránce výtvarné pak zahrnuje výše uvedená kritéria pro hodnocení.

8. Shrnutí

Při práci na svých obrazech jsem si znovu a s radostí oživila méně či více zasunuté vzpomínky z dětství. Tato práce mě naplnila radostí, která mi následně dávala sílu ve chvílích, kdy se konečný cíl jevil tak vzdálený a zároveň mi pomáhala překonat všechna úskalí při tvorbě.

Praktickou část mé diplomové práce tvoří sedm závěsných obrazů větších formátů, které jsem pojala jako vzpomínky na koupání. V pracích jsem zužitkovala zkušenosti nabytých při studiu a vlastní invenci. Na obrazech zachycuji figurální zobrazení sebe a svých blízkých v okamžicích, které mají společného jmenovatele – vodu a koupání.

Malbu jsem pojala plošně, s důrazem na pestrost barev. Barva se pro mě stala hlavním vyjadřovacím prostředkem pro zachycení momentální nálady a pocitů, které mám spojené s tímto prchavým okamžikem ztvárněné vzpomínky.

Práce je zavržena didaktickou částí, ve které jsem zužitkovala své zkušenosti z celého studia na pedagogické fakultě.

Summary

When working on paintings I recalled (with great pleasure) my more or less forgotten memories. They fulfilled me with joy and motivated to pursue the job till the finish, though it seemed so distant at the beginning.

Practical part of my dissertation contains seven wall paintings. These were conceived as „bathing experiences“. I used the knowledge and craftsmanship gained during my studies and also my own creativity. Paintings are capturing myself and my close relatives at moments, that have the water and bathing as a connecting link.

My paintings were carried out with ‘areal’ method using fancy colors. The color is the main device to express the feeling of that moment.

The closing didactical part of my dissertation resumes some of knowledge gained during faculty studies.

Použitá literatura a prameny:

- CARNEGIE, Dalle, *Jak získávati přátele a působiti na lidi*, Praha: Talpress, 1992.
- HOSHL, Cyril: Význam Freuda pro současnou medicínu, IN *Sborník referátů z teoretického semináře „150 let od narození Sigmunda Freuda“ pořádaného centrem pro ekonomiku a politiku v Praze*. Praha: CEP. Ekonomika, právo, politika č. 51. 2006
- LOSOS L., *Technika malby*, Adventinum 1994
- PIJOAN J., *Dějiny umění*, Praha: Odeon 2000
- SMITH R., *Encyklopedie výtvarných technik a materiálů*, Praha Slováry 2000
- LITTLE, Stephen. *...ismy -- Jak chápat umění*, Slovat 2006
- LOSOS L., *Technika malby*, Adventinum 1994

<http://www.babyonline.cz/vyvoj-ditete/vyvoj-detske-kresby>

<http://citaty.net>

<http://cepin.cz/cze/prednaska.php?ID=717&PHPSESSID=81606d0c09493471616a>

http://cs.wikipedia.org/wiki/Adriena_Šimotová

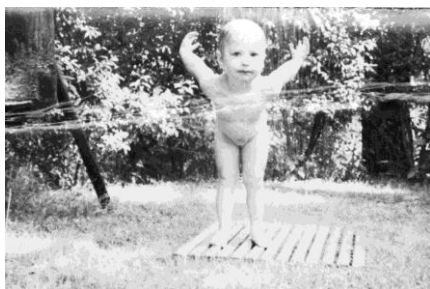
<http://www.galeriehb.cz/vystavy/vystavy-vsechny/akt>

<http://www.artbrut.cz>

http://www.artmuseum.cz/smery_list.php?smer_id=70

Obrazová příloha

Fotografie a z nich vycházející návrhy

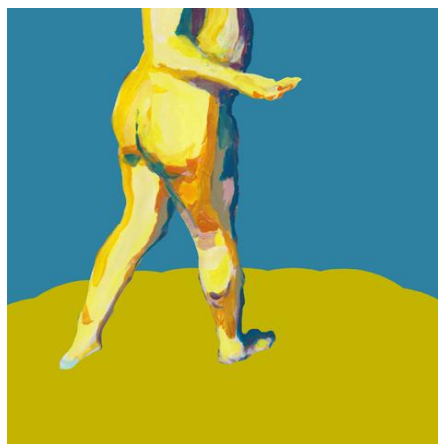
Obr. 1 - Čerňovice

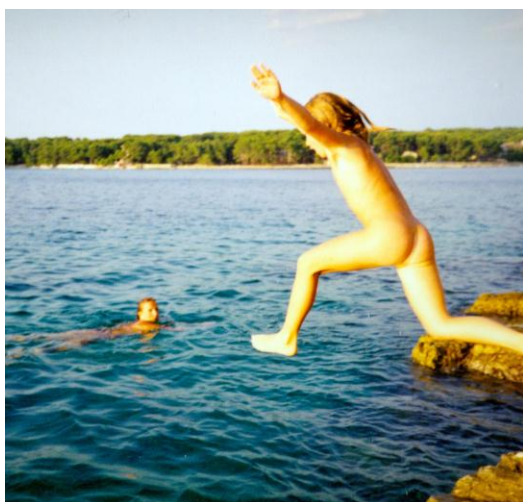
Obr. 1a - Čerňovice - návrh

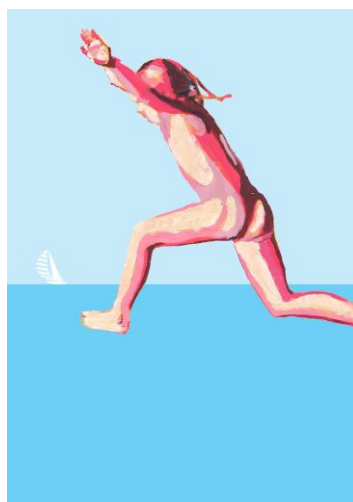
Obr. 2 - Ejpovice

Obr. 2a - Ejpovice - návrh

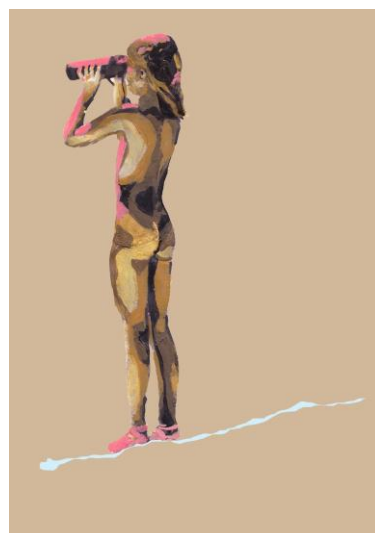
Obr. 3 - Šipka v Medulinu

Obr. 3a - Šipka v Medulinu - návrh

Obr. 4 - Malý Lošinj

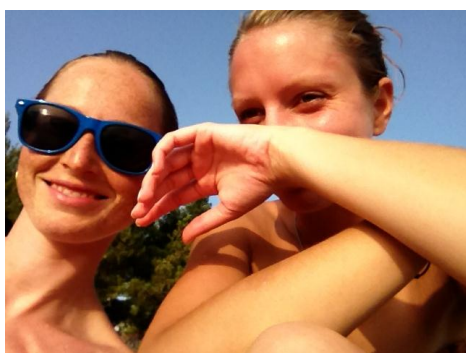
Obr. 4 - Malý Lošinj - návrh

Obr. 5 - Hřešihlavy

Obr. 5a - Hřešihlavy - návrh

Obr. 6 - Pihy

Obr. 6a - Pihy - návrh

Obr. 7 - Murter

Obr. 7a - Murter - návrh

Finální cyklus:

Obr. 8 - Černovice Akryl na plátně, 160 x 100 cm

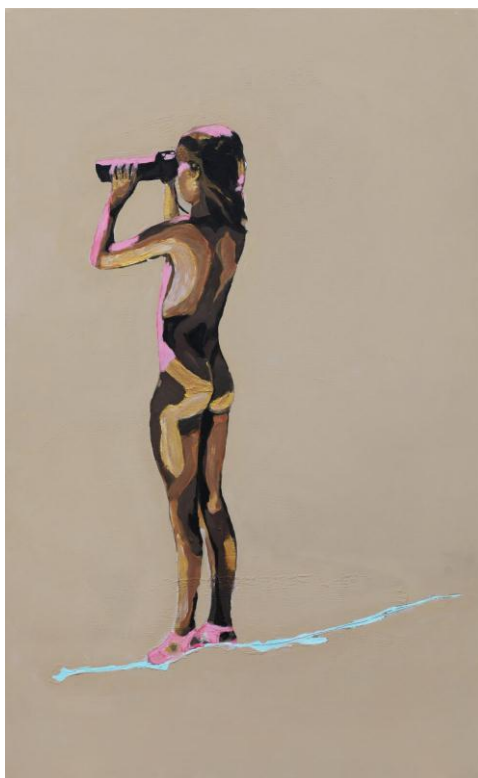

Obr. 9 - Ejpvovice Akryl na plátně, 100 x 100 cm

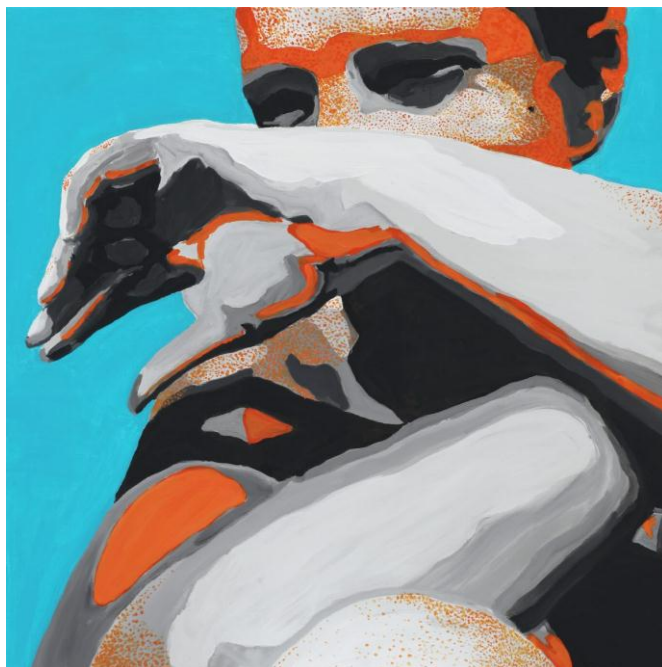
Obr. 10 - Šipka v Medulinu Akryl na plátně, 160 x 100 cm

Obr. 11 - Mali Lošinj Akryl na plátně, 160 x 100 cm

Obr. 12 - **Hřešihlavy** Akryl na plátně, 100 x 160 cm

Obr. 13 - **Pihy** Akryl na plátně, 95 x 95 cm

*Obr. 14 - **Murter** Akryl na plátně, 95 x 95 cm*